

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.3.6>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Ганьба О.Б.,

доктор юридичних наук, доцент,
начальник кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності,
Національна академія
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
ORCID: 0000-0002-8391-8284
e-mail: Ganba_Oleg@ukr.net

Радченя Н.М.,

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності,
Національна академія
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
ORCID: 0000-0003-4109-8350
e-mail: radchenya_nm@meta.ua

Ганьба О.Б., Радченя Н.М. Нормативно-правове забезпечення огляду місця події при розслідуванні злочинів на державному кордоні : вітчизняний і закордонний досвід.

У статті проаналізовано сучасний стан нормативно-правового забезпечення огляду місця події в Україні та виділено найбільш проблемні питання практики застосування положень Кримінального процесуального кодексу України та окремих підзаконних нормативно-правових актів, які регламентують організацію і проведення зазначеної слідчої дії. До них, зокрема віднесено: відсутність законодавчого визначення поняття «огляд місця події», недостатня правова регламентація повноважень суб'єктів, які беруть участь у проведенні огляду місця події, узагальнений характер нормативно-правового регулювання. Розглянуто Рекомендації Європейської мережі інститутів судової експертизи (ENFSI), які забезпечують уніфікацію криміналістичних процедур та підвищення якості огляду місця події у країнах Європи і можуть впроваджуватися у передові практики у сфері огляду місця події, а також встановлюють вимоги до рівня професійної підготовки слідчих. Підсумовано, що запропоновані ENFSI стандарти є орієнтиром для удосконалення нормативно-правових актів з можливістю адаптації до національних особливостей. Як приклад імплементації європейських стандартів у нормативно-правові акти, які регламентують проведення слідчих дій розглянуто огляд місця події прикордонниками Республіки Польщі та виокремлені його особливості, що свідчать про врахування специфіки організації і проведення огляду місця події при розслідуванні злочинів на державному кордоні. До напрямів удосконалення нормативно-правового забезпечення віднесено стандартизацію судової експертизи та судово-експертної діяльності, яка сприятиме взаємному визнанню експертних висновків між державами, що особливо важливо для розслідування транскордонних злочинів та міжнародного співробітництва у сфері протидії злочинності. Наголошено, що удосконалення нормативно-правового забезпечення огляду місця події при розслідуванні злочинів на державному кордоні доцільно здійснювати шляхом інтеграції міжнародних криміналістичних стандартів у національні нормативно-правові акти та унормування обов'язковості їх застосування.

Ключові слова: слідча дія, огляд місця події, міжнародні стандарти, розслідування, злочин, доказ, криміналістика, судова експертиза, нормативно-правовий акт, Державна прикордонна служба України.

Hanba O.B., Radchenia N.M. Legal framework for crime scene investigations in criminal investigations at the state border: national and international experience.

The article analyzes the current state of regulatory and legal support for the inspection of the scene of an incident in Ukraine and highlights the most problematic issues in the practice of applying

the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine and individual subordinate regulatory and legal acts that regulate the organization and conduct of the specified investigative action. These include, in particular: the absence of a legislative definition of the term "crime scene investigation", the definition of entities authorized to conduct an inspection of the scene of an incident; the generalized nature of regulatory and legal regulation. The Recommendations of the European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI) are considered, which ensure the unification of forensic procedures and improve the quality of the inspection of the scene of an incident in European countries and can be implemented in best practices in the field of inspection of the scene of an incident, and also establish requirements for the level of professional training of investigators. Under that the proposed ENFSI standards are a guideline for improving regulatory and legal acts with the possibility of adaptation to national characteristics. As an example of the implementation of European standards in regulatory legal acts regulating the conduct of investigative actions, the examination of the scene of the incident by border guards of the Republic of Poland is considered and its features are highlighted, and it highlights the distinctive features that demonstrate consideration of the specific nature of organizing and conducting on-site inspections during the investigation of crimes at the state border. The areas of improvement of regulatory legal support include the standardization of forensic examination and forensic expert activity, which will promote mutual recognition of expert opinions between states, which is especially important for the investigation of cross-border crimes and international cooperation in the field of combating organized crime. It is emphasized that improving the legal framework governing crime scene investigations in cases involving crimes committed at the state border should be achieved by incorporating international forensic standards into national legislation and establishing mandatory requirements for their application.

Key words: investigative action, examination of the scene of the incident, international standards, investigation, crime, evidence, forensics, forensic examination, regulatory legal act, State Border Guard Service of Ukraine.

Постановка проблеми. Ефективна протидія кримінальним правопорушенням на державному кордоні безпосередньо залежить від скоординованої діяльності усіх уповноважених суб'єктів, а також від ефективності проведених ними слідчих дій [1; 2]. Слідчі дії мають визначальне значення, оскільки саме вони забезпечують отримання та перевірку доказів, необхідних для встановлення істини у справі, є основним інструментом доказування та гарантією законності розслідування, адже їх проведення повинно здійснюватися з обов'язковим дотриманням прав підозрюваного, потерпілого та інших учасників, що забезпечує баланс між інтересами слідства та дотриманням прав людини. Без належно проведених слідчих дій суд не може винести законне та обґрунтоване рішення.

Огляд місця події є однією з найважливіших слідчих дій, яка закладає основу всього розслідування: забезпечує безпосередню фіксацію обстановки злочину, виявлення слідів та речових доказів, а також формування первинних версій розслідування. Від якості проведення огляду місця події залежить можливість довести вину чи невинуватість особи у суді.

Серед необхідних умов прийняття законних та справедливих рішень, що ґрунтуються на достовірних та достатніх доказах слід виділити належне нормативно-правове забезпечення огляду місця події. Тому його удосконалення є актуальним завданням для юридичної науки.

Стан опрацювання. Огляд місця події є однією з найбільш затребуваних та досліджених слідчих дій. Особливості нормативно-правового забезпечення її проведення із застосуванням тактико-криміналістичних засобів досліджувались вченими-криміналістами та практиками, зокрема В.П. Бахіним, В.С. Бондарем, А.Ф. Волобуєвим, О.М. Домашенком, М.П. Климчуком, В.О. Коноваловим, Я.Ю. Конюшенко, Н.К. Макаренком, В.М. Малюгою, І.В. Пирогом, Г.К. Тетерятник, В.Ю. Шепітько, О.О. Юхно, та ін. Нормативно-правове забезпечення криміналістичних аспектів протидії злочинам на державному кордоні досліджували М.В. Балан, Ю.І. Літвін, О.І. Онисько, А.М. Притула, Л.Д. Самігін, В.О. Сич та ін. Однак проблема удосконалення нормативно-правового забезпечення огляду місця події все ще залишається актуальною, адже положення багатьох нормативно-правових актів не достатньо враховують сучасні тенденції організації і проведення цієї слідчої дії.

Окрім того, важливою складовою євроінтеграційного процесу в Україні є наближення національних криміналістичних практик до європейських і міжнародних стандартів, а отже – відповідного відображення у нормативно-правових актах [2].

Метою статті є дослідження нормативно-правового забезпечення огляду місця події при розслідуванні злочинів на державному кордоні та визначення напрямів гармонізації з міжнародними стандартами у зазначеній сфері.

Виклад основного матеріалу. Огляд місця події є слідчою дією, щодо якої встановлений суворо регламентований порядок організації та проведення. Правову основу вказаної слідчої дії скла-

дає система правових норм, які визначають умови, спрямовують діяльність суб'єктів та гарантують реалізацію заходів під час її організації і проведення.

Нормативно-правове забезпечення огляду місця події в Україні базується на положеннях Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та деталізується у підзаконних нормативно-правових актах.

Основним джерелом правового регулювання огляду місця події є КПК України, статті 214, 223, 237 якого регламентують порядок проведення зазначеної слідчої дії, права та обов'язки слідчого, прокурора, експертів; встановлюють вимоги до протоколу огляду; порядку фіксації та вилучення доказів [3]. Однак науковці і практики протягом тривалого часу звертають увагу на недосконалість формулювань статей КПК України та необхідність їх удосконалення.

Аналіз наукових публікацій дає підстави виокремити такі проблемні питання практики застосування положень КПК України: відсутність законодавчого визначення поняття «огляд місця події», що породжує труднощі у відмежуванні цієї слідчої дії від інших способів отримання та перевірки доказів [4, с. 233; 5, с. 219]; визначення суб'єктів, уповноважених на проведення огляду місця події, зокрема дискусійним є питання участі співробітників оперативно-розшукових підрозділів у її проведенні [4, с. 234; 6, с. 138; 7, с. 146; 8, с. 58].

Практичним інструментом реалізації норм КПК України є підзаконні нормативно-правові акти, зокрема Міністерства внутрішніх справ України, оскільки вони деталізують порядок залучення спеціалістів, визначають техніко-криміналістичне забезпечення та формують єдність практики слідчих дій. Так, Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 р. № 1339 [9] визначає організацію належного техніко-криміналістичного забезпечення огляду місця події; Інструкція з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими підрозділами поліції, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 р. № 575 регламентує спільні дії для запобігання, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень та передбачає поєднання процесуальних дій слідчих (дізнавачів) із можливостями оперативних та інших підрозділів для ефективного збирання доказів [10]; Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України, затверджене наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 № 570 [11] визначає правові засади, організаційну структуру та основні напрями діяльності слідчих підрозділів, їхні завдання, права та обов'язки, а також порядок взаємодії з іншими правоохоронними органами.

Відтак, підзаконні акти Міністерства внутрішніх справ України є важливим елементом нормативно-правового забезпечення огляду місця події при розслідуванні злочинів на державному кордоні, оскільки вони забезпечують правову визначеність, організаційну чіткість та технічну ефективність огляду місця події. Без їх дотримання неможливо гарантувати якісне збирання доказів та їх подальшу процесуальну придатність.

Однак і КПК України, і підзаконні нормативно-правові акти переважно містять загальні норми та не завжди враховують сучасні технології, зокрема розвиток цифрових методів фіксації, а також міжнародні тренди в організації і проведенні огляду місць подій.

У сучасному світі у сфері протидії злочинності затребуваними є не лише професійність слідчих органів, а й чітка система правил та процедур, які забезпечують якість розслідувань. Особливо це актуально в умовах, коли злочинність «виходить» за межі однієї держави і протидія їй потребує міжнародної взаємодії. Саме тому міжнародні організації працюють над розробкою єдиних процедур, передусім стандартів, що дозволяють країнам координувати свої дії, робить можливим обмін доказами, спільне проведення слідчих дій та взаємне визнання результатів розслідувань. Водночас кожна держава має право самостійно визначати, які стандарти для неї є найбільш важливими. Це дає змогу адаптувати міжнародні принципи до власної правової системи, врахувати політичні, економічні та соціальні особливості.

У цьому контексті слід виділити Рекомендації Європейської мережі інститутів судової експертизи (ENFSI), які використовуються для уніфікації криміналістичних процедур та підвищення якості огляду місця події у країнах Європи. При цьому основним документом є Посібник з найкращих практик щодо огляду місця злочину (Best Practice Manual for Scene of Crime Examination (ENFSI-BPM-SOC-01, 2021) (далі – Посібник), впровадження якого має на меті забезпечити єдиний підхід до огляду місця події у країнах-членах ENFSI щодо усіх видів кримінальних правопорушень, щодо яких потрібен огляд місця події та охоплюють усі аспекти слідчої діяльності [12, с. 5].

Опублікований 15 листопада 2021 року, Посібник встановлює стандартизовані межі для розслідування на місці злочину. Він забезпечує дотримання високоякісних процедур виявлення, збереження та вилучення доказів, затверджених Радою ENFSI відповідно до стандарту ISO/IEC 17020 і може бути використаний для впровадження та підтримки передових практик у сфері огляду місця події. Посібник охоплює весь процес, починаючи з прибуття першого співробітника на місце події, закінчуючи скла-

данням звіту. Процес складається з декількох етапів: проведення первинних заходів на місці злочину; формулювання стратегії огляду; проведення огляду місця події; інтерпретація результатів огляду та призначення подальших експертиз; документування результатів та використання стандартизованих понять для уникнення різночитань [12, с. 9]. Він також включає вимоги до систем, процедур, персоналу, обладнання та умов протягом усього процесу.

У Посібнику наголошено, що найбільшу цінність у процесі огляду місця події становить персонал. Для його ефективної роботи важливим є розуміння характеру завдань та володіння якостями, необхідними для їх виконання. Очевидно, що за штатом і структурою правоохоронні органи можуть відрізнятися, тому досягти повної стандартизації персоналу неможливо, однак у Посібнику виокремлені основні посади для персоналу, відповідального за проведення інспектування місць інцидентів, а також необхідні компетенції та обов'язки для осіб, які обіймають ці посади. До таких фахівців належать: експерт з огляду місця злочину (SCE) – особа, основною функцією якої є проведення первинної оцінки на місці злочину та подальший збір матеріалів для детальної наукової експертизи; керівник місця злочину (CSM) або його еквівалент, основним завданням якого є контроль за оглядом місця злочину та забезпечення залучення фахівців для отримання максимального обсягу доказів та інформації з місця події; перший офіцер, який прибув на місце події – особа, яка відповідає за всі початкові заходи на місці злочину (стосується таких поліцейських процедур, як запобігання та припинення небезпечних нападів, надання першої загальної та/або медичної допомоги, виклик необхідної допомоги (включно з криміналістами), а також охорона території місця злочину від можливого забруднення). Іншими учасниками, пов'язаними з оглядом місць злочину, можуть бути: координатор місця злочину, науковий співробітник, який складає звіти, старший слідчий, судово-медичний експерт, співробітник, відповідальний за речові докази та ін. Спеціаліст повинен мати відповідну освіту та успішно пройти необхідне навчання згідно до вимог своєї організації [12, с. 8].

Групою проекту забезпечення компетентності (CAP) ENFSI QCC розроблені стандарти для фахівців у галузі криміналістики, які ґрунтуються на практичних результатах діяльності. Стандарти представлені у загальному форматі та охоплюють весь процес: від дій першого співробітника, який прибув на місце події до подання доказів у суді. Вони сформульовані з точки зору бажаного результату виконання завдання та описують, чого повинен досягти компетентний фахівець, а не як цей результат досягається. Крім того, вони вказують на знання та вміння, необхідні криміналісту для компетентного виконання роботи, однак не є нормативними, оскільки визнають, що може існувати більше ніж один прийнятний спосіб виконання завдання.

Отже, стандарти криміналістичних процедур під час огляду місця події мають фундаментальне значення, адже вони виконують роль своєрідних «правил гри», які забезпечують уніфікований, якісний та прозорий процес огляду місця події, орієнтований на міжнародну співпрацю. Їхня цінність полягає не лише у формальному закріпленні процедур, а й у створенні єдиної системи підходів, що дозволяє уникнути хаотичності та суб'єктивізму і тим самим сприяє підвищенню якості розслідування злочинів.

Важливо підкреслити, що стандарти не є абсолютно обов'язковими для всіх країн. Кожна держава самостійно визначає, які саме процедури для неї є пріоритетними. Це залежить від особливостей правової системи, фінансових і матеріальних ресурсів, технічних можливостей, актуальних викликів у сфері кримінальної юстиції. Стандарти слід розглядати як своєрідний орієнтир, що допомагає державам удосконалювати власні системи розслідування, але водночас залишає простір для адаптації під національні реалії.

Як приклад імплементації європейських стандартів у нормативно-правові акти, що регламентують проведення слідчих дій, доцільно розглянути підготовчі провадження та перевірки, які проводяться прикордонниками Республіки Польщі відповідно до Вказівок № 269 Головнокомандувача Прикордонної Варти від 23.12.2019 [13]. Насамперед у ньому акцентується на меті огляду місця події, а саме: виявленні та закріпленні слідів злочину або їх носіїв, знайдених на місці події, або предметів чи на особі, які можуть бути пов'язані зі злочином, що можуть служити доказами під час провадження. Визначено, що огляд місця події складається з заходів, спрямованих на розуміння перебігу події, включаючи техніко-криміналістичні заходи, що проводяться планомірно, з урахуванням характеристик місцевості (закритий чи відкритий простір) та класифікації різних груп слідів злочину або їх носіїв чи предметів, їх розташування, властивостей, стану та індивідуальних особливостей.

Вказівки визначають покроковий алгоритм дій службових осіб, які беруть участь в огляді місця події: офіцера, який першим прибув на місце події; службової особи, яка веде провадження або виконує невідкладні дії, крім випадків, коли рішення приймається прокурором; спеціаліста, якщо службова особа встановить, що самостійно виявити та забезпечити сліди злочину неможливо. Встановлено правила складання звіту та технічної і додаткової документації, що додається. Наголошується, що у випадку безперервної відеофіксації огляду, опис ходу огляду у звіті обмежується описом способу виявлення та закріплення слідів злочину, їх носіїв або предметів. Якщо під час огляду було зроблено

загальне орієнтуючу, оглядову, вузлову або детальну фотозйомку, опис порядку огляду також може обмежуватися описом способу виявлення та закріплення слідів злочину, їх носіїв та предметів. Окремо визначено порядок дій при проведенні невідкладного огляду відкритої місцевості вночі, в туман або під час опадів. Складовою огляду також є використанням службової собаки і у звіті про огляд робиться відповідний запис із зазначенням місця та часу проведення обстеження (нюху), а також додається запис про використання службового собаки та ескіз шляху, яким собака йшов від початку до кінця обстеження (нюху), якщо такий був зроблений. Детально визначено порядок фіксації, вилучення, переміщення, захисту від забруднення та дослідження слідів злочину.

Отже, розглянута правова регламентація огляду місця події є відображенням сучасних підходів до стандартизації криміналістичних практик і розглядається не просто як технічна дія, а як комплексний процес, спрямований на забезпечення достовірності доказів та адаптований до особливостей проведення слідчих дій при розслідуванні злочинів на державному кордоні.

Провідну роль у забезпеченні єдності, достовірності та правової захищеності результатів експертних досліджень відіграє також стандартизація судової експертизи та судово-експертної діяльності. Встановлення єдиних стандартів дозволяє уникнути розбіжностей у проведенні експертиз, забезпечити однаковий підхід, а також гарантує, що дослідження проводяться за перевіреними, науково обґрунтованими методиками, що мінімізує ризик упередженості чи помилок.

Впровадження єдиних стандартів надає можливість суду, сторонам процесу та зацікавленим особам перевіряти правильність проведення експертиз та їх відповідність законодавству, а отже підвищити довіру до судових рішень. Окрім того, єдині стандарти сприяють взаємному визнанню експертних висновків між країнами, що важливо для розслідування транскордонних злочинів.

Зважаючи на актуальність питання стандартизації судової експертизи та судово-експертної діяльності Міжнародною організацією стандартизації (International Organization for Standardization, ISO) у 2012 році був створений міжнародний комітет стандартизації ISO/PC 272 «Forensic sciences» («Судова експертиза»). Метою його діяльності є забезпечення уніфікації і надійності судово-наукових процедур у різних країнах, адже результати судових експертиз часто мають вирішальне значення для розслідування кримінальних справ, а також міжнародної співпраці у боротьбі зі злочинністю.

Головним результатом роботи ISO/TC 272 стала серія ISO 21043, яка встановлює міжнародні стандарти для всіх етапів криміналістичного процесу (від місця події до судової зали):

ISO 21043-1:2025 (Part 1: Vocabulary) є першою частиною серії ISO 21043, призначеною стандартизувати використання та значення термінів, пов'язаних із криміналістикою. Її метою є забезпечення узгодженості у використанні термінів між лабораторіями, правоохоронними органами та судами, що зменшує ризик неоднозначного трактування доказів [14];

ISO 21043-2:2018 (Part 2: Recognition, recording, collecting, transport and storage of items) присвячений процесам виявлення, збору та збереження фізичних доказів. Цей документ встановлює вимоги щодо забезпечення надійності результатів, отриманих впродовж судово-криміналістичного процесу. У ньому передбачені заходи для захисту предметів, які застосовуються протягом усього судово-криміналістичного процесу як на місці події, так і в лабораторії. Вимоги розроблені з метою гарантування, що докази будуть зібрані, задокументовані та збережені так, щоб їх можна було надійно використовувати в суді [14];

ISO 21043-3:2025 (Part 3: Analysis) визначає вимоги та містить рекомендації щодо забезпечення надійності процесу аналізу предметів, які можуть мати криміналістичну цінність. Вимоги розроблені для забезпечення використання відповідних методів, належних засобів контролю, кваліфікованого персоналу та відповідних аналітичних стратегій протягом усього процесу криміналістичного аналізу предметів. Цей документ застосовується до всіх галузей криміналістики, окрім відновлення цифрових даних (регулюється стандартом ISO/IEC 27037) [14];

ISO 21043-4:2025 (Part 4: Interpretation) присвячений інтерпретації результатів аналізу доказів. Він визначає вимоги та містить рекомендації щодо інтерпретації даних спостережень для формування висновків, які дають відповіді на питання, що мають значення для прийняття рішень у ході розслідувань або судових проваджень. Цей документ встановлює вимоги, що застосовуються як у випадках, коли висновок ґрунтується безпосередньо на людському судженні, так і у випадках, коли він ґрунтується на інтерпретації за допомогою статистичної моделі. Застосовується для розгляду альтернативних пропозицій на основі питань, поставлених замовником [14];

ISO 21043-5:2025 (Part 5: Reporting). Цей стандарт є п'ятою та завершальною частиною серії ISO 21043, яка встановлює вимоги та рекомендації щодо до структури, змісту та оформлення звітів про результати криміналістичної експертизи, проведеної на місці події та в лабораторії. Вимоги сприяють підготовці та видачі звітів, які є точними, чіткими, прозорими, повними, однозначними, неупередженими та придатними для використання. Цей документ також містить вимоги щодо перегляду матеріалів справи та звітів, видачі та контролю звітів, а також вимоги, пов'язані з наданням свідчень [14].

Отже, серія ISO 21043 створює повний міжнародний стандарт, який охоплює всі етапи роботи з доказами – від моменту їх виявлення до офіційного представлення в суді. Її практичне значення полягає в тому, що у сукупності єдині правила збору доказів, довіра до експертних висновків, узгоджені міжнародні методики та спрощений обмін інформацією між країнами створюють основу для ефективного правосуддя та результативної міжнародної співпраці.

З огляду на важливість стандартизації судової експертизи та судово-експертної діяльності Європейською комісією зі стандартизації (European Committee for Standardisation, CEN) створено дзеркальний технічний комітет CEN/TC 419 «Forensic Science Processes» («Процедури судово-криміналістичної експертизи»), який розробляє єдині європейські стандарти для судово-експертної діяльності та тісно співпрацює з міжнародним комітетом ISO/TC 272 «Forensic Sciences», чим забезпечує гармонізацію європейських та міжнародних вимог. Україна бере участь у його діяльності через Технічний комітет 192 «Судова експертиза», що працює над гармонізацією національних стандартів із європейськими [15].

На кінець 2025 року Технічним комітетом 192 «Судова експертиза» розроблено тринадцять національних нормативних документів, прийнятих як ДСТУ, серед яких: ДСТУ ISO 21043-1:2021 «Криміналістика. Частина 1. Терміни та визначення (ISO 21043-1:2018, IDT)», який встановлює єдину термінологію для криміналістичних досліджень та забезпечує уніфікацію термінів між українськими та міжнародними експертами та ДСТУ ISO 21043-2:2021 «Виявлення, фіксування, вилучання, транспортування та зберігання об'єктів (ISO 21043-2:2018, IDT)», який ідентично впроваджує міжнародні вимоги до криміналістичної діяльності, встановлює методики, що гарантують збереження доказів від забруднення, втрати або підміни з моменту виявлення до передачі в лабораторію [15].

До складу Технічного комітету 192 «Судова експертиза» з-поміж інших дев'ятнадцяти колективних учасників входить Головний експертно-криміналістичний центр Держприкордонслужби, який згідно з Положенням про Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України, затвердженим наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 11.08.2010 р. № 617 є експертною службою, призначеною проводити судові експертизи та експертні дослідження документів, що використовуються під час перетинання державного кордону України для запобігання, виявлення та розслідування кримінальних та інших правопорушень шляхом застосування експертно-криміналістичних засобів [16]. У 2025 році Головному експертно-криміналістичному центру Державної прикордонної служби України надано статус асоційованого члена ENFSI, що надає можливість для розвитку методичного забезпечення криміналістичної практики, поглиблення співпраці з провідними іноземними експертними установами та зміцнення транскордонного співробітництва [17].

Відтак, стандартизація судової експертизи та судово-експертної діяльності є фундаментальним інструментом забезпечення справедливого правосуддя. Вона створює умови для однакової інтерпретації доказів, підвищує авторитет правоохоронних і судових органів та сприяє конкурентоздатності України у міжнародному правовому просторі, а гармонізація з європейськими нормами є важливим кроком на шляху до правової інтеграції. Проте, використання стандартів у нашій державі здебільшого є добровільним і слугує підтвердженням компетентності установи, яка їх впроваджує. Проте стандартизація судово-експертної діяльності потребує впровадження у роботу підрозділів, що здійснюють огляд місця події. А для цього слід закріпити обов'язковість їх застосування у практичній діяльності таких підрозділів.

Висновки. Таким чином, огляд місця події є однією з найважливіших слідчих дій, яка забезпечує отримання доказів і формує основу для подальшого розслідування. В Україні нормативно-правове регулювання цієї слідчої дії здійснюється Кримінальним процесуальним кодексом та підзаконними нормативно-правовими актами. Проте сучасний стан правового забезпечення огляду місця події не можна вважати достатнім – він потребує модернізації шляхом гармонізації з міжнародними криміналістичними стандартами, що забезпечить уніфікований, якісний процес огляду місця події при розслідуванні злочинів на державному кордоні, орієнтований на міжнародну співпрацю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ганьба О. Б., Вичавка В. І. The role of habitoscopy in the context of investigation war crimes committed by the russian federation. *Law & Border*. 2025. № 2 (6). С. 103–126. URL: https://doi.org/10.32453/law_border.v6i2.2060.
2. Ганьба О. Б. Основні підходи щодо забезпечення прикордонної безпеки з урахуванням досвіду окремих європейських і світових держав. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 2. Т. 2. С. 27–31. URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/4110>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

4. Конюшенко Я. Ю. Процесуальні аспекти проведення огляду як слідчої (розшукової) дії: окремі дискусійні питання. *Право і безпека*. 2021. № 4 (83). С. 229-235. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2021.4.25>.
5. Балан М., Літвін Ю. Особливості криміналістичного забезпечення огляду місця події під час розслідування порушень державного кордону України. *Підприємництво, господарство і право*. № 8. 2019. С. 215-221. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.8.40>.
6. Колода А. Процесуальні помилки слідчого під час проведення огляду місця події. *Knowledge, Education, Law, Management*. № 7 (59). 2023. С. 136-142. DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.7.21>.
7. Бондар В. С. Взаємодія слідчого (дізнавача) з підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, у криміналістичному та кримінальному процесуальному вимірах (методологічні та праксеологічні проблеми). *Київський часопис права*. № 2. 2022. С. 141-153. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2022.2.22>.
8. Климчук М. П. Виконання доручень, як форма взаємодії слідчих та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні. *Вісник кримінального судочинства*. № 1. 2015. С. 54-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkc_2015_1_8.
9. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 р. № 1339. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15#Text>.
10. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 р. № 575. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>.
11. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017 р. № 570. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text>.
12. Best Practice Manual for Scene of Crime Examination. ENFSI-BPM-SOC-01. Version 01 – November 2021. URL: https://enfsi.eu/wp-content/uploads/2021/12/BPM-SOC-01-v.2021115_final.pdf.
13. Wytyczne nr 269 Komendanta głównego Straży Granicznej z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie wykonywania niektórych czynności postępowania przygotowawczego oraz czynności postępowania sprawdzającego przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (Dz. Urz. KGSG. 2019.82 z dnia 2019.12.30.). URL: <https://granica.gov.pl/przepisy.php?v=pl>.
14. International Organization for Standardization. Official website. URL: <https://www.iso.org/home.html>.
15. Технічний комітет 192 «Судова експертиза». Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://kndise.gov.ua/activity/technical-committee-192-forensic-sciences>.
16. Про затвердження Положення про Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 11.08.2010 № 617. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0770-10#Text>.
17. Головний експертно-криміналістичний центр ДПСУ. Державна прикордонна служба України Офіційний веб-сайт. URL: <https://dpsu.gov.ua/uk/golovnij-ekspertno-kriminalistichnij-centr>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.03.2026
Дата публікації: 3.04.2026